

Dezvoltarea cercetărilor botanice în Bucovina până la 1918

Constantin TOMA

Aflată sub incidența unui complex de factori naturali favorizanți (poziție geografică, condiții oro-pedo-climatică), Bucovina dispune de un bogat și variat covor vegetal, ceea ce a atras atenția și curiozitatea a numeroși botaniști, din partea locului și străini, care au început să-l exploreze încă din secolul al XVIII-lea.

Primele date referitoare la vegetația acestui ținut sunt publicate de către D. Cantemir, în celebra sa lucrare "Descrierea Moldovei" (1711), în care este inclusă și o hartă adecvată cu distribuția pădurilor de aici. Semnalări botanice științifice, deși cu totul sporadice, aparțin unor naturaliști străini, care au vizitat sau au trecut prin Bucovina în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și la începutul celui de al XIX-lea. Astfel, medicul B. Hacquet, profesor la Lemberg, cercetând în parte munții și dealurile țării noastre, în 1788 și 1789, notează în memoriile sale unele aspecte ale vegetației Moldovei și Bucovinei; totodată, el publică și o listă cu 12 specii de plante, printre care una nouă pentru știință - *Aconitum moldavicum* Hacq., taxon rămas valid și astăzi.

În "Prodromul" lui A.P.De Candolle (vol. I, 1824) sunt inserate câteva specii de plante din Moldova și Bucovina, dar fără indicarea numelui celui care le-a colectat. Micologul francez J.A.Leveillé, cu prilejul unei expediții științifice, trecând și prin Principatele Române (1837), notează denumirile unor plante, pe care A. Demidoff le publică în 1840.

În ceea ce privește explorările și cercetările floristice din Bucovina, inaugurate încă din prima jumătate a secolului al 19^{-lea}, există o bogată literatură de specialitate. Primele date botanice, conținute într-o lucrare specială asupra Bucovinei, aparțin lui W. Besser (1809). Printre protagoniștii cercetărilor floristice se află și botaniștii polonezi E. Wittmann (1823) și, mai ales, A. Zawadzki (1835). Tot acum se remarcă medicul F. Herbich (1823-1865) care, în 1859, publică monumentală operă "Flora der Bukovina", în care sunt descrise 1194 specii, cu indicarea precisă a localităților. El a identificat și descris câteva specii noi pentru știință, valabile și astăzi: *Senecio carpaticus* (1831), *Crocus heuffelianus* (1847), *Silene zawadzki*, endemism (1843), *Ranunculus carpaticus* (1856), *Silene dubia* (1859), *Erysimum wittmanni* (1860) ș.a. Investigațiile floristice asupra Bucovinei au fost continuate de către eruditul explorator A. Knapp (1843-1899), care elaborează, în 1892, o valoroasă lucrare de sinteză, în care sunt cuprinse peste 2000 de specii.

Alte contribuții floristice asupra Bucovinei au adus: Bl. Knauer (1836), A. Rehmann (1873), Fl. Porcius (1881), A. Wiktorowicz (1884), K. Bauer (1890), Z. Dörfler (1890), J. Paczowski (1897), H. Wagner (1899), M. Koiuba (1899).

Remarcăm aici și pe ilustrul botanist A. Procopianu-Procopovici, care aduce unele contribuții prețioase referitoare la criptogamele vasculare și orhidaceele din

Bucovina (1887, 1890). Flora briologică din Bucovina a fost studiată de J. Breidler, care publică o valoroasă lucrare în anul 1890.

După 1900, și alți botaniști au efectuat cercetări botanice, mai ales asupra cormofitelor: E. Woloszeak, care descoperă și descrie endemismele *Hieracium pojorîtense* (1904), *Aconitum romanicum* (1909), *A. x zenoniae* (1907); M. Raciborski (1910), K. Rudolph (1911), H. Zschake (1913), F. Czapek (1913), M. Tiesenhausen (1913), Gușuleac (1915), care mai târziu se va afirma viguros, ș.a.

Demne sunt de menționat și lucrările elaborate de C. Hurmuzachi (1911), care aduc substanțiale completări la flora Bucovinei, precum și lucrarea lui A. Padberg (1906), referitoare la protecția și conservarea pădurilor din Bucovina.

Trebuie subliniată, de asemenea, contribuția unor renumiți profesori ai Universității din Cernăuți la dezvoltarea cercetărilor de anatomie vegetală. Astfel, Ed. Tangl descrie prelungirile protoplasmice la celulele din albumenul semințelor de *Strychnos nux vomica* (mai târziu, Strasburger dă acestor prelungiri numele de plasmodesme), iar M. Gușuleac se ocupă, în teza sa de doctorat (elaborată sub conducerea cunoscutului anatomist K. Linsbauer și publicată în 1918) de "Structura aparatului stomatic la plante din familia *Bromeliaceae*, cu referire specială la clasificarea stomatelor. În 1897, A. Procopianu-Procopovici publică, la Suceava, un manual de "Botanică ilustrată", pentru uzul diferitelor școli gimnaziale și liceale.

Bibliografie

- Beck E., 1966 - Bibliographie zur Landeskunde der Bukovina, München
 Bologna V., 1927 - Rev.șt. "V. Adamachi", 4: 155-161
 Dobrescu C., Țopa E., Toma C., 1985 - Mem. Secț. șt. Acad. Rom., ser. IV, 8, 1: 241-249 (București, 1987)
 Pop E., Codreanu R., 1975 - Istoria științelor în România. Biologia. Ed. Acad. Rom., București
 Săvulescu Tr., 1943 - An. Acad. Rom., Mem. secț. șt., ser. III, 18, mem. 14
 ***, 1952, Flora R.P.R. (Introducere), 1, Ed. Acad. Rom., București

Abstract

The Development of Botanical Research in Bucovina until 1918

This paper pays a tribute to all botanists who helped develop the floristic research in this part of the country in the 18th and 19th century.

Keywords: Botany, research, Bucovina.